

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА	
ПРИМЉЕНО:	06. 12. 2017
	1590/17

Универзитет у Бањој Луци
Факултет политичких наука
Студијски програм Социологија
Комисија за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студија

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

ПРЕДМЕТ: Извјештај о оцјени завршног рада кандидаткиње Сњежане Савић

Наставно-научно вијеће Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци је на 92. сједници одржаној дана 22.11.2017. године одлуком број 08/3.1492-10/17 именовало Комисију за оцјену и одбрану завршног рада на другом циклусу студијског програма Социологија под насловом: „Успон идеологије здравизма – ка биополитици свакодневног живота“ кандидаткиње Сњежане Савић у саставу:

1. Доц. др Душко Трнинић, доцент, ужа научна област Посебне социологије, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, предсједник;
2. Доц. др Немања Ђукић, доцент, ужа научна област Теоријска социологија, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан – ментор;
3. Мр Далибор Савић, виши асистент, ужа научна област Методологија социјалних истраживања, Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, члан.

Након што је прегледала и анализирала завршни рад кандидаткиње, Комисија подноси Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци сљедећи

ИЗВЈЕШТАЈ

о оцјени завршног рада на другом циклусу студијског програма Социологија под насловом „Успон идеологије здравизма – ка биополитици свакодневног живота“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ

Име и презиме: Сњежана Савић

Датум, мјесто и држава рођења: 16.03.1985. год., Бања Лука, БиХ

Назив завршеног факултета и година: Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци, Студијски програм Социологија, 2016. године

Назив завршног/дипломског рада: „Патнамова концепција социјалног капитала“

Академско звање стечено након одбране завршног рада: Дипломирани социолог (240 ECTS)

I – ПРИКАЗ СТРУКТУРЕ РАДА

- Мастер рад кандидаткиње има 79 страна. Рад је структуриран на следећи начин:

1. Увод

2. Методолошки оквир истраживања

- 2.1. Одређење предмета истраживања
- 2.2. Циљеви истраживања
- 2.3. Хипотетички оквир истраживања
- 2.4. Основне методе и технике истраживања
- 2.5. Научна и друштвена оправданост истраживања.

3. Настанак и развој биополитичког дискурса

- 3.1. Фукоов допринос у изградњи биополитичког дискурса
- 3.2. Допринос у изградњи биополитичког дискурса Антонија Негрија и Мајкла Харта
- 3.3. Агамбенов допринос у изградњи биополитичког дискурса

4. Од дисциплинарног друштва до друштва контроле: Медицински империјализам

- 4.1. Медицински империјализам
- 4.2. Од медијализације друштва ка идеологији здравизма

5. Идеологија здравизма

- 5.1. Повјесно значење здравља и болести: од Антике до Постмодерне
- 5.2. Јавно здравље: од карантина преко дисциплине до надзора становништва
 - 5.2.1. Појава јавног здравља
 - 5.2.2. Јавно здравље прије Просвјетитељства
 - 5.2.3. Јавно здравље током Просвјетитељства
 - 5.2.4. Ново јавно здравље: Модерна и Постмодерна
- 5.3. Здравизам
 - 5.3.1. Здрава храна
 - 5.3.2. Фитнес као дисциплина тијела
 - 5.3.3. Здравље као религија
 - 5.3.4. Ужитак живота, Manfred Lütz
 - 5.3.5. Умијеће живота, Ivan Illich

6. Медијатизација здравља

- 6.1. Улога интернета у промоцији здравља
- 6.2. Улога телевизијског садржаја у промоцији здравља
- 6.3. Улога технолошких иновација у промоцији здравља
7. *Закључак*
8. *Литература*

- У уводном дијелу рада кандидаткиња дефинише кључне појмове и то појам биополитике те из њега дедуктивно изведен појам идеологије здравизма. Док је основни објект класичне политичке моћи представљала контрола територије, основни објект биополитичке моћи представља контрола становништва. Управљање квалитетом живота становништва као политичка обавеза (Агамбен, 1995) није ограничена само на здравље и болест него је усмјерена на контролу, управљање, пројектовање, преобликовање и модификовање виталних капацитета људских бића као живих бића (Rose, 2007). Отуда политика 21. вијека постаје политика самог живота односно биополитика. Социолошки релевантан облик манифестовања биополитике представља идеологија здравизма чију основну карактеристику представља индивидуализација одговорности за здравље.
- У закључном дијелу рада кандидаткиња сумира резултате истраживања. Увидом у различите историјске концепције здравља и болести (од антике до постмодерне) те компаративном анализом радова који се баве критиком институција медицине и њене друштвене улоге, као и њеном везом са осталим друштвеним институцијама (Фуко, 1963; Crawford, 1980; Агамбен, 1995; Lütz, 2005; Illich, 1995; Жижек, 2014; Маринковић, 2004), постаје јасно да појам „здравља“ превазилази медицински дискурс и постаје разумљив и објашњив искључиво у оквиру савремене биополитике. За разлику од класичног медицинског дискурса у коме су здравље и болест представљали облике дисциплиновања под надзором медицинских стручњака, идеологија здравизма као биополитичка пракса свакодневног живота индивидуализује искуства здравља и болести редукујући их на стил живота и индивидуално понашање чиме их смјешта изван дјелокруга класичне медицине. Неолиберална промоција здравља као индивидуалне вриједности путем масовних медија, која почиње шездесетих и седамдесетих година XX вијека, утицала је на свијест појединаца, те мијењајући њихове навике и увјерења, здравље претворила у робу која се купује и продаје на тржишту, отварајући тиме простор за нове облике друштвене контроле.
- У попису литературе кандидаткиња наводи 52 референце које су цитиране у тексту укључујући правилно наведене интернетске изворе који су кориштени.

II – ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет овога рада представља идеологија здравизма (eng. healthism). Идеологија здравизма је систем вриједности који промовише прекупацију појединаца личним здрављем. Настала је шездесетих година 20. вијека као резултат настојања државе да се ослободи трошкова здравствене заштите. Инсистирајући на промјени животног стила као основном фактору здравог живота, држава бригу за здравље препушта појединцима. Оваква политичка мјера јавног здравља која занемарује друштвене узроке болести, а бригу и одговорност за здравље пребацује на поједница, врши политизацију сфере приватности која се до тада традиционално налазила изван поља медицине. На тај начин реформисана медицинска пракса шири своје поље дјеловања, почиње вршити надзор и управљати областима друштвеног живота који јој традиционално нису припадали (планирање породице, савјетовање правилне исхране, савјетовање о фитнесу и начину живота) и постаје биополитичка пракса – нов облик државног надзора над животом становништва. Будући да здравље односно тијело представља идеалан терен за интервенцију власти и ширење (био)моћи, биополитика се шири постајући тако основни структуришући фактор свакодневног живота у програмираном друштву.

Хипотетички оквир рада

Основна хипотеза од које кандидаткиња полази у истраживању гласи да друштвени значај (ре)продукције идеологије здравизма не треба сводити на индивидуалну или јавну бригу о здрављу, већ га треба посматрати као један од најманифестнијих облика савремене биополитике. У циљу доказивања главне хипотезе кандидаткиња је формулисала неколико помоћних хипотеза и то:

- идеологија здравизма омогућава нове облике друштвене контроле и интервенције у тијела појединаца;
- мјере савремене здравствене политике стављају нагласак на промоцију здравља и превенцију болести, пребацујући одговорност за лично здравље на терет појединаца/грађана;
- промоција здравог начина живота утиче на свијест појединаца и мијења њихова увјерења и навике, чиме јавне политике повезане са здрављем прерастају у биополитику свакодневног живота;
- промоција здравог начина живота путем масовних медија (телевизије, интернета и сл.) служи економским интересима фармацеутске индустрије и мултинационалних компанија, чиме се здравље/живот претвара у робу која се купује и продаје на тржишту (процес комодификације здравља);
- здравствени ризици, односно, метафоре (нпр. "рат против карцинома", „бијела куга“, и сл), које им приписују медији у сврху њихове превенције, представљају један од

основних механизма промоције идеологије здравизма, односно, савремених механизма друштвене контроле.

Методолошки оквир рада

С обзиром да је истраживање мултидисциплинарног теоријског карактера, оно је засновано на феноменолошком приступу, у њему доминира метод феноменолошке анализе, а од осталих помоћних метода које су коришћене издвојили би смо следеће:

- различите врсте метода анализе (анализа садржаја, генеричка, структурална и компаративна), чијом примјеном је остварен увид у доступно постојеће теоријско сазнање о биополитици и идеологији здравизма као предмету истраживања те чијом примјеном је указано на настанак и развој идеологије здравизма као неолибералне биополитичке манифестације те повезаности идеологије здравизма са другим друштвеним појавама и процесима (образовање, медији, религија);
- метод класификације чијом примјеном је приказан широк распон испољавања идеологије здравизма, са посебним освртом на повезаност између друштвене (ре)продукције идеологије здравизма и других друштвених институција;
- метод конкретизације чијом примјеном су објашњени и представљени механизми друштвене (ре)продукције идеологије здравизма;
- метод синтезе, чијом примјеном је указано на значај критичког приступа идеологији здравизма, као потенцијалног контекстуалног оквира за разумијевање и објашњење савремене друштвености (Бек, Бауман, Агамбен и др).

III – РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС РАДА

Научна оправданост овог истраживања огледа се у чињеници да феномен идеологије здравизма није претходно теоријски разматран у оквиру наше научне заједнице. У том контексту, будући да истраживање третира „научну празнину“ у ужем смислу ријечи, сматрамо да се резултати и научни допринос истраживања првенствено огледају у његовом хеуристичком карактеру, тј. упознавању наше научне заједнице са најактуелнијим теоријским дискурсом.

У том погледу, издвојили бисмо најзначајније *резултате* истраживања:

- доказивање супремативности биополитичког дискурса у савременој социолошкој мисли;
- утврђивање и представљање метатеоријских и епистемолошких претпоставки на којима почива идеологија здравизма;

- објашњење идеологије здравизма као неолибералне концепције здравља која индивидуализује одговорност за здравље у циљу ширења биомоћи;
- указивање да здравље и болест у програмираном друштву увелико превазилазе оквир медицинског дискурса;
- објашњавање повезаности између идеологије здравизма и других друштвених институција (образовања, религије, медија, и сл);
- опис различитих облика примјене идеологије здравизма (медијатизација здравља, нутриционизам, фитнес и сл);
- критичко разматрање етичких проблема повезаних са (зло)употребом концепције „здрав начин живота“.

Такође сматрамо да је истраживање *друштвено* оправдано јер критички проблематизујући идеологију здравизма као латентног облика социјалне контроле оно отвара еманципаторски простор за развој (само)рефлексивног односа појединаца према властитом здрављу те према постојећим јавним политикама које нису у служби појединаца/грађана, већ интереса одређених структура моћи (нпр. фармацеутског лобија).

IV – ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Комисија сматра да је кандидаткиња Сњежана Савић истраживање спровела у складу са пријављеном темом, да њен рад садржи све неопходне елементе научног рада те да представља самосталан и оригиналан допринос теоријском дискурсу савремене социологије. Рад у потпуности задовољава потребну структуру и претпостављене методолошке услове.

Напомињемо да је у претходном поступку извршена контрола овог мастер рада путем софтвера за откривање плагијата, а у складу са чланом 3. *Правилника о поступку провјере завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци* о чему достављамо потврду у прилогу. Резултати поменуте софтверске анализе показали су да је индекс сличности 4 (четири) одсто.

Имајући у виду изложено те обзиром да поменути мастер рад представља јединствено истраживање на тему која се у савременој социологије оправдано може сматрати „научном празнином“ због чега исти представља значајан допринос у развоју мултидисциплинарног хабитуса савремене социологије, Комисија

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
FACULTY OF POLITICAL SCIENCES

ПРЕДЛАЖЕ

Наставно-научном вијећу Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци да Сњежани Савић одобри јавну одбрану мастер рада на тему: „Успон идеологије здравизма – ка биополитици свакодневног живота“.

Бања Лука, децембар 2017. године.

Комисија:

Duško Trninić

/Доц. др Душко Трнинић, председник/

Nemađa Bukić

/Доц. др Немања Букић, члан – ментор/

Dalibor Savić

/Мр Далибор Савић, члан/

Број:08/1.1547/17

Датум:30.11. 2017.

На основу члана 3. Правилника о поступку провјере оригиналности завршних радова студената на II и III циклусу студија Универзитета у Бањој Луци број 02/04-3.2688-4/17 од 28.09.2017. године издаје се

УВЈЕРЕЊЕ

Овим се потврђује да је мастер рад кандидаткиње **Сњежане Савић** под називом „Успон идеологије здравизма-ка биополитици свакодневног живота“ провјерен путем званичног софтвера за откривање плагијата дана 30. 11. 2017. године.

Шеф библиотеке

Жина Кујача

Продекан за научноистраживачки рад

Петар

ДОСТАВЉЕНО:

- Ментору
- А/А